

Wolfabriek T.O. Nesi & Zonen nv

In september 2004, op 7 september 2004, heb ik het textielbedrijf van mijn familie verkocht.

Het was in de jaren twintig opgericht als weverij en direct na de oorlog veranderd in een wolfabriek, met de nogal ingewikkelde naam Wolfabriek T.O. Nesi & Zonen nv. Terwijl ik zit te schrijven hangt achter me een vergroting van een zwart-witfoto van de weverij, gedateerd 1926. Drie reusachtige weefgetouwen omringd door mannen, vrouwen en kinderen die aandachtig in de lens van de fotocamera kijken. Aan de ene kant, met duistere blik en zijn pet op halfzeven, staat mijn opa, Temistocle Nesi. Uiterst links op de foto, met een wit overhemd, een giletje en een heel wijde broek, staat Omero Nesi, de zo'n vijftien jaar oudere broer van Temistocle. Zij zijn de oprichters – zij zijn de reden waarom het bedrijf T.O. Nesi & Zonen heet. Temistocle Omero Nesi & Zonen.

Het is nooit achterhaald waarom hun ouders – met de tamelijk doorsneenamen Adamo en Maria – hun kinderen in de laatste decennia van de negentiende eeuw zulke onwaarschijnlijke namen van Griekse helden gaven. Een naam is het eerste cadeau dat ouders hun kind geven,

maar ik heb geen idee of zij, die de lagere school niet eens hadden afgemaakt, zich ervan bewust waren dat ze de oudste de naam van de geniale blinde bard Homerus hadden gegeven en de jongste die van vlootaanvoerder Themistocles, de laatste held van de Atheense republiek – dat ze in de namen van hun zoontjes, zeg maar, de kracht der wapenen en de kracht der letteren hadden verenigd, alsof ze hadden bedacht dat zelfs hun voor- naam een belangrijke rol zou kunnen spelen in het leven van een wever in de eerste jaren van de twintigste eeuw in Narnali, een dorpje dat om zijn kerk heen geschurkt zit aan het begin van de oude weg die van Prato naar Pistoia leidt.

Op een houten kist vol gesponnen draad in de vuilwitte kleur van de wol, met een korte broek en een olijke blik, zit Alfiero, zoon van Omero. Hij zal hier een jaar of tien, twaalf zijn. Een kind nog. Toch hebben de oprichters hem voor ogen gehad toen ze met het bedrijf begonnen. Het staat al vast dat Wolfabriek T.O. Nesi & Zonen een lang leven beschoren zal zijn, veel langer dan dat van de oprichters, en dat Alfiero het bedrijf zal voortzetten, want het wordt niet zozeer opgericht voor het heden als wel voor de toekomst, voor de kinderen die al geboren zijn en voor hen die nog zullen komen.

Alvarado, de zoon van Temistocle en later mijn vader, zou pas in 1932, zes jaar na het nemen van deze foto, worden geboren, met een gewicht van bijna zes kilo, als tweede zoon van Temistocle en Rosa, geconcipieerd direct na de dood van de eerste Alvarado, die eveneens met een reuzengewicht was geboren en in de wieg was gestorven, midden in de nacht, waarna zijn ouders tot

het ochtendgloren bij hem hadden gewaakt. Ook het lot van mijn vader was bij zijn geboorte al voorbestemd: zijn toekomst lag in het bedrijf, of hij het wilde of niet. En al hoor je meteen dat zijn naam van Spaanse herkomst is, het is nooit bekend geworden waarom Temistocle en zijn vrouw hem zo noemden, en hem ook nog eens opzadelden met Gualberto als tweede naam. De enige keer dat ik in Los Angeles ben geweest maakte ik een foto van het straatnaambord Alvarado Street, en die liet ik aan hem zien. Hij keek er een paar tellen naar, keek toen naar mij en zei alleen maar: ‘Ik heb er niets over te zeggen.’

Zelf ben ik geboren in 1964, en al is mijn eerste voor- naam veel normaler dan de andere namen in mijn familie, als tweede naam draag ik die van mijn opa. Samen met mijn broers Federico en Lorenzo maak ik deel uit van dat wat de derde textielgeneratie van de familie Nesi had moeten worden – en mij werd de hele wereld beloofd.

Het was me nooit met zoveel woorden gezegd – mijn vader is wel de laatste die zoiets ooit over zijn lippen zou krijgen –, maar de feitelijke situatie zei het. Die schreeuwde het uit. De wereld lag aan mijn voeten. Als ik het talent, de moed, de geesteskracht zou hebben, zou ik het maken. Er waren voor mij geen grenzen, behalve die in mezelf. Als ik ’s zomers in Amerika wilde gaan studeren, bijvoorbeeld, dan hoefde ik het maar te zeggen en ik vertrok. En toen ik het dus zei, in de zomer van 1979, op mijn vijftiende, nadat ik een hele winter naar de nummers van Bob Dylan en Neil Young had geluisterd, vertrok ik om Engels te gaan leren aan de

universiteit van Berkeley. In San Francisco. In Californië. In mijn eentje.

Een onuitwisbare herinnering aan die dagen is dat de campus werd overspoeld door een groep oud geworden jongens in rolstoelen, allemaal Vietnamveteranen. Het waren geen studenten, of misschien waren ze nu geen studenten meer, maar ze hingen daar altijd rond, en 's nachts zaten ze te zuipen en te schreeuwen, en niemand zei er wat van. De grootste herrieschopper droeg altijd een geweldige, versleten huzarenjas, had een lange baard en een verrukkelijke vriendin. We groetten elkaar altijd.

Toen ik de docenten liet weten dat ik de cursus Engels niet zou bijwonen omdat ik toch al Engels sprak, zeiden ze dat ze dat wel begrepen – het was juli 1979, in Berkeley. Ze lieten me een formulier ondertekenen, en vanaf die dag deed ik niets anders dan de steile heuvels van San Francisco op en af razen in dat ratelende kabeltrammetje van ze, met de Golden Gate Bridge in mijn ogen en de wind van de Stille Oceaan in mijn gezicht, voortdurend verrast door alles om me heen. Ik weet nog dat ik me maar bleef afvragen hoe de inwoners van die stad de kost konden verdienen, *zonder dat ze in de textielindustrie werkten*. Waar kwam hun geld vandaan? Wie voorzag er in hun onderhoud als ze niet één weverij hadden, of een twijnerij of een wolwasserij?

Vanaf dat jaar bracht ik vele zomers in Amerika door, op de vlucht voor Prato en mijn uitgestippelde toekomst; ik dwong mezelf deel te nemen aan de *summer sessions* van de beste universiteiten daar. Het vervulde me met trots dat ik me voor het eerst van mijn leven op

een plek bevond waarop iedereen die ik tegenkwam het resultaat was van een selectie – want ook al komt de zomerschool bij lange na niet in de buurt van de winterschool, en hoef je in feite alleen maar te betalen om te worden toegelaten, op je achttiende valt het toch niet mee om de hele zomer opgesloten te zitten in een bibliotheek te studeren voor Geschiedenis van de Internationale Betrekkingen en Fusies & Overnames.

Ook weer in mijn eentje bracht ik de zomer van 1982 door aan Cornell University, de prachtige campus ingesloten tussen de bossen in het noorden van de staat New York, en daar keek ik naar de finale van het WK voetbal in Spanje, 's ochtends vroeg, bloednerveus, omringd en gesteund door een groep kinderen van Libanese vluchtelingen, waarbij Italië uiteindelijk won. Pas vele jaren later kwam ik erachter dat Thomas Pynchon en Richard Fariña ook aan Cornell hadden gestudeerd – waarbij Pynchon vurig wenste dat hij Fariña was, want die schreef verhalen die in literaire tijdschriften werden gepubliceerd en hij genoot het meeste aanzien van de hele campus, en toen hij roemvol van de universiteit werd gestuurd omdat hij een studentendemonstratie had georganiseerd stortte hij zich in het onstuimige leven van het toenmalige Amerika, hij raakte bevriend met Bob Dylan en trouwde met de amper zeventienjarige Mimi Baez, de zus van Joan Baez; hij en Mimi vormden een zangduo dat in 1964 voor het eerst optrad op het Big Sur Folk Festival, en terwijl hij op weg was om een groot singer-songwriter te worden schreef hij intussen verder aan zijn roman, *Been Down So Long It Looks Like Up to Me* (die ik toen ik voor een paar weken uitgeef-

directeur was van uitgeverij Fandango Libri meteen in het Italiaans liet vertalen en uitgeven), en uiteindelijk stierf hij twee dagen na de verschijning van zijn roman, bij een motorongeluk in de buurt van Carmel, Richard Fariña, in 1966, op zijn negenentwintigste.

Naar Harvard daarentegen ging ik twee zomers. Terwijl ik mezelf oplegde dat ik moest studeren en me maar moest zien te vermaken met mijn blinde, nietsontziende ambitie, en ik me te buiten ging aan Angelsaksische universitaire dromen die voorzagen in mijn afstudeerceremonie op Harvard Yard in het bijzijn van mijn ontroerde ouders, waarbij alle petten in de lucht werden gegooid en het orkest 'Auld Lang Syne' inzette (dat wereldberoemde Amerikaanse herdenkingslied dat Springsteen af en toe speelt tijdens zijn concerten, met Kerstmis, en dat in Italië 'de kaarsenwals' wordt genoemd, en dat je zeker herkent als je het hoort want het is het lied dat aan het eind van de film *It's a Wonderful Life* van Frank Capra door de hele cast wordt gezongen, en die film heb je vast en zeker gezien), bracht ik mijn dagen door ten prooi aan de smachtende weemoed van de emigrant, en liet ik me 's nachts met een paar andere verloren Italianen mee op sleeptouw nemen door een veertigjarige pizzabakker uit de Abruzzes die een Jaguar had en langzaam door Boston reed met de airco op de hoogste stand, terwijl hij al kettingrokend alleen maar praatte over hoezeer hij Italië miste, precies zoals ik, want ik bleef onwillekeurig het gevoel houden dat ik vrijwillig vastzat in de mooiste campus van de wereld en ik verlangde alleen maar naar de dag dat ik weer naar huis zou gaan, zozeer dat ik elke avond een streepje op de muur zette, als een gevangene.

Laat in de middag, na het avondeten dat vanwege hun onverklaarbare Angelsaksische gewoontes om vijf uur begon en om zes uur was afgelopen, nam ik plaats op de traptreden voor Widener, de enorme neoklassieke bibliotheek waarin ik meerdere keren in slaap was gevallen met mijn hoofd op *De Prins* van Machiavelli, en begon ik te mijmeren over mijn vrienden die, met het voordeel van het tijdsverschil en van het feit dat ze volkomen andere prioriteiten hadden dan die ik mezelf stelde, op het punt stonden naar de Capannina te gaan, in Forte dei Marmi, waarvan ik fantaseerde dat ik er ook een keer op zaterdagavond naartoe zou kunnen gaan door gebruik te maken van de spotgoedkope vliegtickets waar al die reisbureautjes rond de campus mee stunten, die beloofden dat ik op zaterdagochtend in Rome zou aankomen, de tijd had om naar Forte dei Marmi te gaan waar ik een paar superbelangrijke dingen te zeggen had tegen een bepaald meisje – zonder te slapen want als je jong bent heb je echt geen slaap nodig –, en op zondagochtend weer vanuit Rome te vertrekken om in de middag fit als een hoentje in Boston aan te komen, klaar voor de lessen van de volgende dag.

Terug uit Harvard – waar ik me door mijn besluiteloosheid en door een verstandige tijdrekkerij van mijn ouders nooit heb durven inschrijven voor de winterse semesters, de zware, de echte – belandde ik in een tot mislukken gedoemde ervaring aan de universiteit van Florence, juridische faculteit, die ik onnadenkend omarme uit enthousiasme voor een film, *The Verdict*.

Meteen al de eerste dag begreep ik dat het niks voor mij was. In een grote zaal propvol meisjes en jongens

zoals ik – zo vol dat ik er niet naar binnen kon – gaf professor Aldo Schiavone college over Romeins Recht. Ik moest mijn toevlucht zoeken in de aangrenzende zaal, eveneens boordevol, waar je weinig zag en niet veel verstond van Schiavone die vanaf een beeldscherm over Numa Pompilio vertelde zonder dat hij daarbij de autoriteit wist uit te stralen die hij – wellicht – in levenden lijve wel bezat. Het was een enorme herrie en je verstond maar de helft, en iedereen zat te roken, en ik begreep meteen dat het alleen maar tijdverspilling zou zijn om die colleges bij te wonen en dat ik het nooit voor elkaar zou krijgen om thuis in mijn eentje complete boeken door te worstelen zonder dat ik er met iemand over kon praten. Wat was ik stom geweest. Ik was terechtgekomen in het soort studie waarvoor ik precies dat zou moeten doen waar ik nooit goed in was geweest, namelijk talloze begrippen die allemaal even zwaar wogen in mijn hoofd stampen.

Nadat ik in het eerste jaar vijf examens had gehaald, waaronder Privaatrecht, bleef ik tot twee keer toe steken bij het schriftelijke examen Publiekrecht, en gooide ik het bijltje er smadelijk bij neer. Mijn moeder vond het erg, heel erg. Mijn vader niet. Die kon niet wachten tot ik in het bedrijf zou beginnen, en hij zei dat hij altijd bang was geweest dat ik me daar als advocaat te goed voor zou gaan voelen.

Cursus honorum

Zo was ik ineens zo'n joch dat zeker honderd boeken heeft gelezen en nog nooit een uur gewerkt heeft, en begon ik net als zovele andere zonen van industriëlen het lange, traditionele, nutteloze leerlingschap in het bedrijf, dat er in theorie toe dient om je meteen het hoofd te laten buigen en kennis te laten maken met alle facetten binnen een fabriek, maar die er in de praktijk toe leidt dat je kostbare jaren verspilt doordat je in de watten wordt gelegd door de arbeiders en doordat je zonder veel inspanning minieme taken verricht waar je weinig of niets van opsteekt; ik was achtereenvolgens assistent grondstoffenafdeling, assistent-duivelaar, magazijnassistent, sales assistent. Assistent voor alles, leek het wel.

Na afloop van deze Pratese versie van de *cursus honorum*, werd ik langzaam maar zeker ingewerkt om leiding te geven aan het bedrijf. Vanaf dat moment kwam mijn arbeidzame leven in een stroomversnelling en werd het een opeenvolging van kleine gebeurtenissen, haltes op een reis; dat kan ik het best uitleggen door te verwijzen naar zo'n tijdsoverbrugging in een film waartoe alleen de beste regisseurs in staat zijn, waarbij je in vogelvlucht vele jaren uit een leven te zien krijgt. Zet

maar een nummer uit die tijd op (elk discohitje uit die jaren is geschikt, maar laten we kiezen voor ‘Can’t Take My Eyes Off of You’, dat uitbundige nummer dat ook te horen is in *The Deer Hunter* van Michael Cimino tijdens de scène van het feest op de avond voordat de jongens vertrekken om oorlog te gaan voeren tegen de Vietcong), en kijk naar me terwijl ik de kantoren van het bedrijf onveilig maak in een jasje, spijkerbroek en gym schoenen, onder de stralende, maar geveinsd norske blik van mijn vader en Alvaro (zoon van Alfiero, kleinkind van Omero en vertegenwoordiger van de andere tak van de familie, wiens naam lijkt te zijn bedacht om een combinatie te vormen met die van mijn vader tot Alvaro & Alvarado, de Pratese versie van zo’n onweerstaanbaar duo als Roger Moore en Tony Curtis, de *Persuaders* van de textielindustrie), en me bezighoud met steeds hogere aspecten van het bedrijf, zoals:

1. *Controle vervoerdersfacturen* (ik ontwikkelde een computerprogramma dat de facturen analyseerde op basis van onze tarieven en zo ontdekte ik dat er systematische afwijkingen in voorkwamen, altijd in ons nadeel), en hier zou je dan een scène kunnen laten zien van mij in hemdsmouwen, staand naast Alvaro – die aan zijn bureau zit, met een blauw jasje en een gele stropdas – om hem iets te laten zien op een computeruitdraai, en hij knikt.

2. *Magazijninventarisatie* (mijn geniale bijdrage was de introductie van verschillende waarden voor verschillende soorten halffabricaten, dat wil zeggen dat ik geverfd garen een andere waarde gaf dan wit garen, en de meest gebruikte grondstoffen een andere dan de min-

der gangbare, zodat de globale magazijninventarisatie een stuk nauwkeuriger werd), en hier komt dan een scène van mij, 's winters, staand in het grondstoffenmagazijn dat Daniele Vicari later besloot te filmen voor zijn documentaire *Il mio paese* (*Mijn dorp*). In een marineblauwe overjas met ruwe zoom en een sjaal in een of andere felle kleur sta ik te kijken naar een lading wolbalen verpakt in de jute waar kunstenaar Alberto Burri zo dol op was, en wijs ik de magazijnmeester die met de heftruck om me heen rijdt ergens op.

3. *Onderhandelen met de banken* (dat was best eenvoudig, in het begin, want de wolfabriek was volledig zelffinancierend en het werk/de taak hield alleen maar in dat je moest onderhandelen over de valutadatum van de betalingen die we overmaakten en over het rentetarief over onze rekening; later werd het onaangenamer, toen we enigszins tot de ontzetting van mijn vader onze toevlucht moesten nemen tot het bankkrediet), en ik zou zeggen dat ik hier zittend zou kunnen worden gefilmd, in het spartaanse kantoor van de jonge, ambitieuze, slecht geklede filiaaldirecteur terwijl we elkaar glimlachend de hand schudden en het zonlicht ons van achteren beschijnt, allebei ervan overtuigd dat dit pas het begin is van een grote carrière.

4. *Opstarten van de besprekingen over eerste opdrachten in kleinere afzetmarkten* (in Portugal, waar ik eens per jaar naartoe ging, naar het prachtige Porto aan de Atlantische Oceaan, waar ze de muren van de gebouwen versieren met blauwe majolica; of in Rusland dat, net opgekrabbeld uit de grote crisis die het land had uiteengerukt en die niemand zich tegenwoordig meer herin-

nert, zich inspande om in Moskou enorme beurzen te organiseren waaraan ik zonder veel succes deelnam en alleen maar gesprekken voerde over de films van Nikita Michalkov met de tolk die een leerlinge van hem was geweest en die verklaarde dat het haar zou lukken, voor honderd dollar, om hem mee te slepen naar de beurs om een bezoek te brengen aan de stand van Wolfabriek T.O. Nesi & Zonen en zich met mij op de foto te laten zetten tegen de achtergrond van ons textiel; of de Verenigde Staten, waar ons eigen fabricaat maar geen succes wilde worden), en dat zou de laatste scène van de tijdsoverbrugging kunnen zijn: ik loop door Fifth Avenue, in New York, ondergedompeld in het grote menselijke verkeer van Amerika maar volmaakt herkenbaar aan mijn lange krullen en mijn jas in pied-de-poule van Versace, ik ben aan het bellen en ik glimlach omdat alles goed gaat. Langzaam vervaagt het beeld, het nummer ebt weg en daar zit ik aan mijn bureau vol computeruitdraaien en monsters ruwe stof, terwijl ik mijn vader vertel over mijn laatste reis. Doordat Alvarado zich langzaam maar zeker, heel bewust, heeft teruggetrokken uit de dagelijkse leiding, sta ik nu naast Alvaro aan het hoofd van het bedrijf. Ik ben grijs geworden aan de slapen, ik heb een nogal pover baardje laten staan. Ik lijk gelukkig. Ik ben net over de dertig, ik ben getrouwd met mijn eeuwige beeldschone verloofde, mijn eerste kind staat op het punt geboren te worden en mijn eerste roman staat op het punt gepubliceerd te worden, onder de titel *Fughe da fermo (Stilstaand op de vlucht)*. Ik denk opnieuw dat de wereld van mij is, en het enige wat eraan ontbreekt is dat ik het geschreven zie staan op een zep-

pelin die langzaam over het Calvana-gebergte heen vliegt, bij zonsondergang, THE WORLD IS YOURS, net als Tony Montana in *Scarface*.

Niemand had zich kunnen voorstellen dat ik het bedrijf een paar jaar later zou verkopen. Uiteraard heb ik dat niet in mijn eentje besloten: Alvaro, die inmiddels de oudste vennoot was die aan de leiding stond, en die elke stap in de onderhandelingen had gevolgd, was het ermee eens; mijn vader Alvarado, die zijn eigen taken jaar na jaar verminderde om plaats te maken voor mij, was het ermee eens; mijn broers waren het ermee eens; mijn gezin was het ermee eens; het gezin van Alvaro was het ermee eens.

We waren het er allemaal mee eens, en we gingen tot de verkoop over.

Toen de onderhandelingen eenmaal achter de rug waren, was mijn rol voorbij omdat ik, om verschillende merkwaardige en uiterst Italiaanse redenen, nooit vennoot was geworden van het familiebedrijf waar ik toch de leiding over had, en vandaar dat ik ook niet eens mijn handtekening onder het verkoopcontract zette, wat Alvaro en Alvarado in plaats daarvan deden, ongelovig en verdwaasd, op een warme septembermiddag op het kantoor van notaris D'Ambrosi in de Viale della Repubblica in Prato.

Ik was er echter wel bij aanwezig, en terwijl de notaris de akte voorlas op zijn heerlijk zangerige Napolitaanse toon en mijn familieleden hun handtekening zetten, schitterend in hun linnen pak – blauw voor Alvaro, crèmekleurig voor Alvarado –, en de kopers eveneens hun handtekening zetten, en iedereen zijn glimlach tevoor-

schijn toverde om deze vreemde, onomkeerbare ontmoeting iets opgewekts te geven, nam ik stiekem een paar foto's, met mijn mobiel.

Af en toe bekijk ik ze weer eens, ook nu nog.